

فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ششم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۶، پیاپی ۲۱
صفحات ۱۰۰-۸۱

تحلیل پایداری گردشگری در روستای اورامان تخت شهرستان سروآباد

سعدی محمدی؛ استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
عبدالمجید احمدی*؛ عضو هیئت علمی گروه جغرافیا، دانشگاه بزرگمهر قائنات، قائن، ایران.

پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۲/۶

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱/۲۹

چکیده

پایداری گردشگری، تأثیرات مثبت توسعه گردشگری را به حداکثر و تأثیرات منفی گردشگری نابسامان را به حداقل می‌رساند. حرکت در این مسیر نیازمند ارزیابی وضع موجود پایداری با دیدی جامع و با سنجش دیدگاه تمامی بازیگران این عرصه و در تمام ابعاد است. در پژوهش حاضر، پایداری وضع موجود گردشگری روستای اورامان تخت شهرستان سروآباد در چهار بعد کالبدی- محیطی، اجتماعی، اقتصادی و نهادی و با نظر سنجی از سه گروه مردم محلی، گردشگران و مسئولین مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. روش تحقیق، توصیفی- تحلیلی است که در بخش نظری از منابع کتابخانه و در بخش عملی از پیمایش میدانی مبتنی بر توزیع پرسشنامه و مصاحبه جهت گردآوری اطلاعات بهره گرفته شده است. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از این واقعیت است که وضعیت گردشگری منطقه چندان مطلوب نبوده و در حالت ناپایداری ضعیف قرار دارد و بعد نهادی، بیشترین تأثیر را در رقم خوردن چنین وضعیتی دارد. همچنین با توجه به اهمیت اصل رضایت در تحقق گردشگری پایدار، گردشگران از وضع موجود گردشگری روستا احساس رضایت داشته اما در مقابل مردم محلی و مسئولین نارضایتی دارند. از میان مشخصه‌های فردی نیز، شاخصه‌های میزان درآمد، سن و بعد خانوار، قابلیت پیش‌بینی وضع موجود میزان رضایت روستاییان از وضعیت گردشگری روستا را دارد.

واژگان کلیدی: گردشگری روستایی، گردشگری پایدار، روستای اورامان تخت.

*Majid.ahmadi88@buqaen.ac.ir

(۱) مقدمه

افزایش تعداد گردشگران و هجوم آنها به صورت انبوه به مناطق هدف گردشگری سبب گردیده که ظرفیت‌ها و زیرساخت‌ها، فرهنگ بومی، جامعه محلی و محیط طبیعی، دچار فشارها و آسیب‌های متعددی گردند، به گونه‌ای که شکل‌گیری گردشگری نابسامان موجب بروز ناپایداری‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی در این مناطق گردیده است. بروز این پیامدهای منفی، موجب نگرانی نواحی گردید که اقتصاد آنها به واسطه گسترش گردشگری دگرگون شده بود. از سویی دیگر، بسیاری از دانشمندان و صاحب‌نظران کشورهای مختلف، ضرورت و اهمیت توجه به پایداری گردشگری را متذکر شده‌اند (رکن‌الدین‌افتخاری، ۱۳۹۰: ۲). در نتیجه زمینه برای پذیرش رویکرد گردشگری پایدار، به گونه‌ای که تأثیرات منفی در مقصد به حداقل و تأثیرات مثبت به حداکثر رسد، فراهم گردید (Neto, 2003: 218؛ قدمی، شارع پور و نقوی، ۱۳۹۵: ۷۸). اتخاذ این رویکرد، تضمین‌کننده فعالیت مداوم و طولانی مدت گردشگری در مقصد است. تمرکز بر روی پایداری گردشگری از اوایل سال ۱۹۹۰ به دنبال انتشار گزارش کمیسیون جهانی توسعه و محیط زیست (گزارش براتلند ۱۹۸۷) که در نهایت منجر به تدوین شاخصه‌های توسعه پایدار گردید (Sharpley, 2009: 62) شروع و گسترش گردشگری نیازمند مدیریت تأثیرات محیطی و محافظت از مقصد در عرصه‌های مختلف (اقتصادی، اجتماعی و محیطی) گردید (Zeppel, 2012: 1). بنابراین گردشگری پایدار از فلسفه توسعه پایدار نشأت گرفته و دستیابی به پایداری گردشگری نیازمند تحقق اصل رضایت گردشگران به عنوان میهمانان و مردم محلی و مسئولین به عنوان جامعه میزبان است که در ارتباط مسقیمی با وضع مطلوب عرصه‌های اصلی (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی- محیطی) توسعه روستایی به واسطه گسترش گردشگری است (قبادی، ۱۳۹۰: ۱۵).

گردشگری پایدار روستایی در پی تأمین نیازهای توسعه اجتماع محلی، بهبود زنجیره عرضه تولیدات محلی، تشویق صنایع و حرفه‌های محلی، توسعه متناسب با ظرفیت‌های محیطی و اجتماعی، رعایت عدالت بین‌نسلی، افزایش ثبات درآمدهای گردشگری و رضایت جامعه میزبان و میهمان است (رکن‌الدین‌افتخاری، ۱۳۸۹: ۹). دستیابی به این اهداف نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و به دور از ذهنی‌نگری است و لازمه این امر ارزیابی وضع موجود پایداری گردشگری است (خسروبیگی، ۱۳۹۰: ۱۵۷). شناخت وضع موجود گامی اساسی در زمینه تدوین راهبردها به منظور تحقق پایداری، پرهیز از ذهنی‌نگری و تدوین برنامه‌های کارآمد و منطبق بر واقعیت‌های موجود است؛ از این‌رو، شاخصه‌هایی در ابعاد اقتصادی، محیطی- کالبدی، اجتماعی- فرهنگی و نهادی به منظور ارزیابی پایداری گردشگری روستای اورامان تخت شهرستان سروآباد (استان کردستان) به عنوان یکی از پتانسیل‌های مهم توسعه گردشگری روستایی استان و کشور در نظر گرفته شده است تا به این سوال کلی پاسخ داده شود که وضعیت پایداری گردشگری روستا و میزان اثرگذاری هر یک از ابعاد مذکور بر وضع موجود پایداری گردشگری چگونه

است؟ در دیدی جزئی تر نیز با توجه به اهمیت اصل رضایت دو قطب جامعه میهان (گردشگران) و جامعه میزبان (روستاییان و مسئولین) جهت حرکت در مسیر پایداری، این سوال مطرح گردید که دیدگاه گروه‌های مذکور در ارتباط با رضایت از وضع موجود گردشگری روستا در چه وضعیتی قرار دارد؟

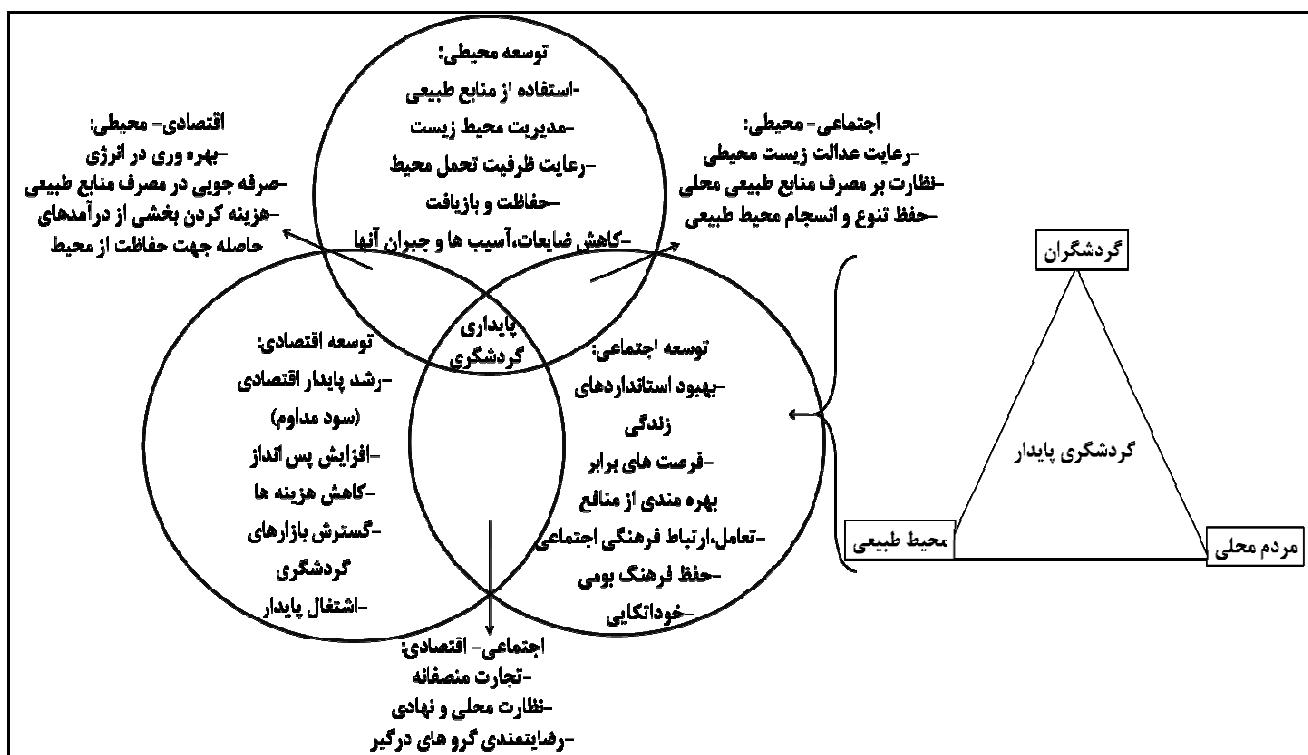
۲) مبانی نظری

در مقوله توسعه گردشگری در عرصه‌های روستایی با دو تأثیرگذاری متفاوت روبرو هستیم: اولی توسعه صنعت گردشگری، فرصت‌های جدید درآمدی و اشتغال، کاهش فقر و تبادلات فرهنگی را فراهم می‌آورد و ضامن آینده‌ای روشن و پایدار برای نواحی روستایی است (Brown, 2006:1؛ Dritsakis, 2010:12؛ آفرینش، ۱۳۸۹:۱۶۰؛ عنابستانی و همکاران، ۱۳۹۵:۱۵۶) و از طرف دیگر، گسترش روزافزون فعالیت‌های گردشگری می‌تواند انسجام و محافظت از میراث‌های فرهنگی، منابع محیطی و ساختارهای اجتماعی را در معرض خطر قرار دهد (Anderson, 2011:2؛ Kostas, 2010:2؛ Teh, 2007:10؛ عینالی و رومیانی، ۱۳۹۰:۲) این دو تضاد پویا باید با همدیگر وفق داده شود (Nations Conference on Trade and United Development, 2013:16). به عبارتی دیگر، باید گردشگری شکل‌گیرد که به صورت مداوم و پایدار در توسعه اقتصادی، کاهش فقر، افزایش فرصت‌های شغلی، بدون تخریب و نابودی میراث‌های فرهنگی و منابع محیط زیستی فعالیت نماید (SMG¹, 2009:4).

گردشگری پایدار، در پی انتشار اصول اساسی توسعه پایدار، به عنوان یگانه رویکرد توسعه فعالیت‌ها در عصر حاضر و راه حلی مطمئن به منظور نجات انسان و طبیعت نمود پیدا کرد. مفهوم گردشگری پایدار، به وسیله‌ی سازمان جهانی گردشگری در راستای مفاد توسعه پایدار بین‌المللی این گونه تعریف شده است: توسعه پایدار گردشگری می‌بایست، نیازهای گردشگران و جامعه میزبان را در حال حاضر برآورده نماید در حالی که موجب ایجاد و حفظ توانمندی‌ها برای نسل آینده گردد؛ در این حالت، می‌توان انتظار مدیریت تمامی منابع همچون: اقتصاد و اجتماع و تأمین نیازهای اساسی را داشت. گردشگری پایدار از میراث‌های فرهنگی، فرآیندهای ضروری طبیعی و تنوع اکوسیستم‌ها محافظت می‌کند و موجب انسجام سیستم حیات آنها می‌گردد (Brown, 2004:1). باتلر گردشگری پایدار را به معنی توانایی یک منطقه از لحاظ رونق گردشگری برای مدتی نامحدود می‌داند (Butler, 2001:29). سازمان گردشگری انگلیس بیان می‌کند که: گردشگری پایدار به رویکردی مدیریتی جامع، نسبت به تأثیرات گردشگری بر روی اقتصاد، اجتماع و محیط به منظور تقویت نتایج مثبت، اطلاق می‌شود (English Tourism Council's, 2001:24). یونسکو، گردشگری پایدار را گردشگری می‌داند که در آن هر دو قطب مردم محلی و گردشگر و میراث فرهنگی و محیط زیست در آن دارای اهمیت و ارزش هستند (www.unesco.org) و باید آنرا در تعادل بین سود فعلی

¹ Strategic Marketing Group

با محافظت و نگهداری از منابع طبیعی و فرهنگ کهن همراه با توسعه اقتصادی-اجتماعی، جست‌وجو کرد (Joshi,2007:12). بنابر تعاریف مذکور، ابعاد پایداری گردشگری روستایی نیز در چارچوب ابعاد توسعه پایدار روستایی بوده و دستیابی به گردشگری پایدار، نیازمند تعامل و تعادل سه بعد اصلی اقتصاد، اجتماع و محیط زیست یک مکان است. همچنین می‌توان گفت که رهیافت گردشگری پایدار، رابطه مثلث‌وار میان جامعه میزبان و سرزمین را از یک سو و جامعه میهمان یعنی گردشگران را از سوی دیگر با صنعت گردشگری برقرار می‌سازد و قصد دارد فشار و بحران موجود بین سه ضلع مثلث را تعدیل و در طولانی مدت موازنه‌ای را برقرار سازد که رضایت آنها را در پی داشته باشد (قادری، ۱۳۸۲: ۱۳۵؛ Holding,2012:1).

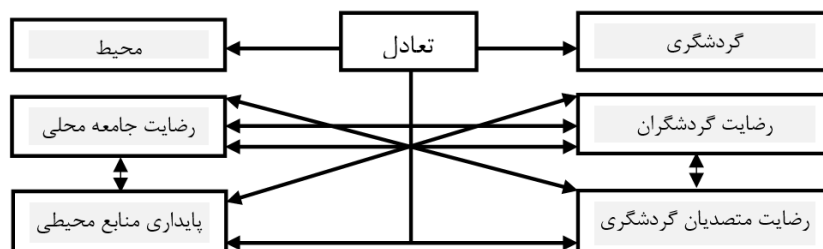

شکل شماره (۱): ابعاد و اجزای اصلی گردشگری پایدار

مأخذ: رکن‌الدین افتخاری، ۱۳۸۹: ۵؛ Fiksel, 2012:2؛ Amiryani,2010:4.

این تعادل و موازنه بین ابعاد و اجزا اهمیت و اعتبار فرهنگی-اجتماعی جامعه میزبان را افزایش داده و توزیع اقتصادی-اجتماعی منافع حاصل از گردشگری را چون اشتغال پایدار، افزایش فرصت‌های درآمد را بیشتر و موجب کاهش فقر و بهبود خدمات اجتماعی می‌گردد. همچنین با فراهم آوردن زمینه‌های رضایت مردم محلی و مشارکت سازمان‌یافته و مداوم آنها سطح بالای رضایت گردشگران را فراهم می‌آورد. هانتز (۲۰۰۳) نیز، تعادل و ارتباط متقابل عناصر اصلی سیستم گردشگری را که منجر به پایداری گردشگری می‌گردد، در مدل زیر نشان می‌دهد. آنچه که در این شکل به وضوح دیده می‌شود، تحقق

نوعی تعادل و تأکید بر اصل رضایت در سه گروه درگیر در فعالیت‌های گردشگری مقصد، یعنی گردشگران، جامعه محلی و متصدیان و مسئولین توسعه گردشگری در کنار حفظ و پایداری محیط طبیعی، جهت تحقق پایداری گردشگری است (Anderson, 2011; Neto, 2003:221).

شکل شماره (۲): مدل هانتر از گردشگری پایدار

مأخذ: White and Blackstock, 2006:5

بنابراین تحقق پایداری گردشگری نیازمند: الف، استفاده مطلوب از منابع محیطی به عنوان عنصری کلیدی در توسعه گردشگری، حفاظت از فرآیندهای ضروری محیط زیستی و حفظ و انسجام میراث طبیعی و تنوع زیست محیطی (پایداری محیط گردشگری)؛ ب، ارتباط مناسب فعالیت‌های گردشگری با جنبه‌های اجتماعی- فرهنگی جامعه میزبان، به گونه‌ای که با فراهم آوردن زمینه‌های انسجام این ساختارها، ارزش‌های سنتی و میراث فرهنگی و پایداری و دوام آن، رضایت جامعه محلی حاصل گردد و ج، رشد پایدار، فعالیت‌های طولانی مدت اقتصادی، توجه به نیازهای گردشگران، تنوع جاذبه‌ها گردشگری و فراهم نمودن منافع اقتصادی- اجتماعی گردشگری شامل: اشتغال بادوام، فرصت‌های کسب درآمد، خدمات اجتماعی مطلوبتر و کاهش فقر در بین تمامی اقشار جامعه میزبان (رضایت مردم محلی، متصدیان و گردشگران) است (UNEP, 2005:6).

علیزاده (۱۳۹۲) در مطالعه خود با عنوان سنجش و ارزیابی شاخص‌های پایداری در صنعت توریسم شهر اهواز، پس از بیان تعریفی از گردشگری پایدار و وضعیت شهر اهواز به لحاظ گردشگری، داده‌هایی را که با روش پیمایشی مبتنی بر پرسشنامه جمع‌آوری کرده است با استفاده از آزمون T تک‌نمونه‌ای، برازش رگرسیونی و مدل تحلیل تشخیص، تجزیه و تحلیل می‌کند. نتایج پژوهش، گویای نامناسب بودن سطح پایداری تکنولوژیکی و ارتباط مستقیم شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تکنولوژیکی با پایداری گردشگری منطقه است. بر این اساس پیشنهاد اصلی پژوهش، قرارگیری شاخصه‌های تکنولوژی در اولویت برنامه‌ریزی پایداری گردشگری است.

رکن‌الدین‌افتخاری (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی و فرهنگی ایران با تأکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری با جمع‌آوری اطلاعات از طریق روش پیمایشی

و تجزیه و تحلیل آنها با استفاده از ابزارهایی نظیر مدل بارومتر پایداری و رادار پایداری به این نتیجه می‌رسد که ابعاد و شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی گردشگری از پایداری بیشتری نسبت به بعد محیطی در روستاهای مورد مطالعه برخوردار هستند، همچنین با توجه به اینکه این روستاها دارای سطح پایداری نسبتاً ضعیفی در عرصه گردشگری می‌باشند، ضرورت دارد که اصول پایداری در برنامه‌ریزی‌های توسعه گردشگری آنها به کار گرفته شود.

جدول شماره (۱): خلاصه شماری از پژوهش‌های بین‌المللی انجام شده در ارتباط با پایداری گردشگری

محققان و سال پژوهش	عنوان پژوهش	نتایج
Tajani (2013)	مجموعه شاخص‌های گردشگری در کشورهای اروپایی برای مقصدی پایدار	گردشگری بخش قدرتمند اقتصادی در توسعه کشورهای عضو اتحادیه اروپا است. برای تداوم بلند مدت این فعالیت مجموعه‌ای از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی برای سنجش و ارتقای پایداری گردشگری توسط کمیسیون اقتصادی اروپا و بخش صنعت و کار آفرینی آن تدوین و مقاصد عمده گردشگری با آنها سنجیده شده و راهکارهای لازم ارائه می‌گردد.
Ghosh and Datta (2012)	گردشگری ساحلی و پایداری سواحل با ارزیابی دیدگاه جامعه محلی در روستای کوالام هند	نتایج تحقیق که با تجزیه و تحلیل آمار چند سال اخیر در ارتباط با ورود گردشگران و حوادث طبیعی می‌باشد، نشان دهنده تأثیر گذاری توامان عوامل طبیعی (مخاطراتی چون: سیل و طوفان) و انسانی (افزایش تعداد گردشگران، ساخت و سازها مخصوصاً رونق گردشگری خانه‌های دوم و...) در ناپایداری شدید زیست محیطی روستا می‌باشد.
Kozić (2012)	ارزیابی پایداری گردشگری در مقاصد توریستی کرواسی	این مقاله با استفاده از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و محیطی که بر مبنای شاخص‌های سازمان جهانی گردشگری است، پایداری گردشگری را در مقاصد توریستی کرواسی می‌سنجد. تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از متفاوت بودن سطوح پایداری در مناطق مختلف است. در نهایت نیز پیشنهاد می‌شود که برنامه‌ریزی‌هایی در بازه‌های زمانی متفاوت، متناسب با نوع ناپایداری در هر منطقه لحاظ گردد.
Farsari (2009)	شاخص‌های پایداری گردشگری برای مقاصد گردشگری در مدیترانه	این تحقیق که با رویکردی کیفی انجام گرفته است مجموعه‌ای از شاخص‌ها را برای ارزیابی پایداری گردشگری در نواحی مدیترانه مشخص کرده و در نهایت بیان می‌کند که دستیابی به پایداری و تداوم بلند مدت گردشگری یک مکان بدون ارزیابی جامع مستمر آن و برطرف نمودن نقاط ضعف، محقق نمی‌گردد.

۳) روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ نوع، کاربردی و از حیث گردآوری اطلاعات، توصیفی-تحلیلی است. جهت گردآوری اطلاعات علاوه بر روش کتابخانه‌ای در مباحث نظری، در بخش عملی از روش پیمایشی مبتنی بر توزیع پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش، با توجه به مدل هانتر در مباحث نظری و پیشینه پژوهش، مشتمل بر سه گروه گردشگران، مسئولین و مردم محلی (سرپرستان خانوار) هستند (جدول ۲). جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز در کنار شاخص‌های توصیفی همچون میانگین، از آزمون T تک‌نمونه‌ای، فریدمن، تحلیل واریانس و شفه، تحلیل مسیر و رگرسیون چندگانه استفاده شده است. روایی ابزار اندازه‌گیری توسط کارشناسان توسعه روستایی بررسی شده است. پرسشنامه‌ها در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت و در قالب ۴ بعد و ۴۴ شاخص (جدول ۴) و ۶۱ گویه تنظیم

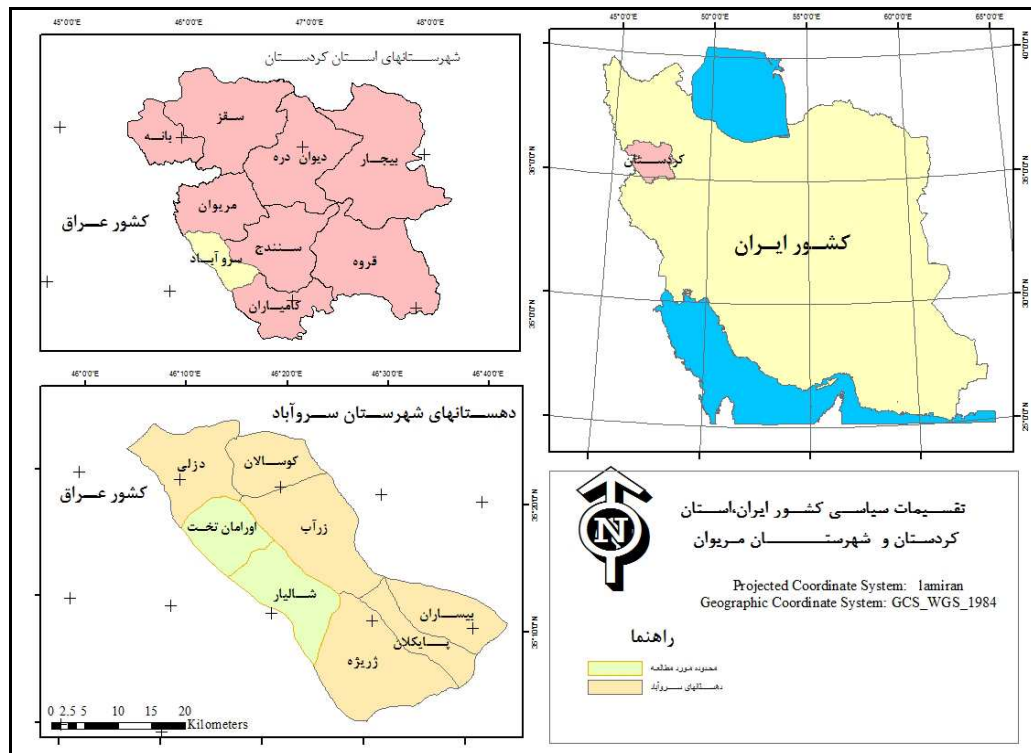
گردید؛ جهت تعیین روایی ظاهری و مفهوم بودن در میان ۲۰ نفر از مردم محلی، ۵ نفر از مسئولان و ۲۰ نفر از گردشگران توزیع گردید. پایایی آنها نیز با به دست آمدن ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۷۱ برای گروه مردم محلی، ۰/۸۴ برای گروه مسئولین و ۰/۷۶ برای گردشگران مورد تأیید است.

جدول شماره (۲): جوامع آماری و روش نمونه گیری

تعداد نمونه	شیوه نمونه گیری	تعداد کل	جامعه آماری
۱۶۰	فرمول کوکران و تصحیح	۶۴۴	خانوارهای ساکن
۱۰۵	فرمول کوکران و تصحیح	۳۵۰	گردشگران (تعداد بازدیدکننده یک ماهه اخیر (خرداد ۱۳۹۵))
۳۰	تمام شماری	۳۰	مسئولین

دهستان اورامان با ۲۶ روستا دارای وسعت ۱۲۴/۷ کیلومتر مربع و ۲۳۶۰ خانوار و حدود ۱۰۵۰۰ نفر جمعیت، تابع شهرستان سروآباد است که در ۷۵ کیلومتر جنوب شرقی شهرستان مریوان و ۱۷۰ کیلومتر جنوب غربی مرکز استان کردستان (سنندج) قرار دارد. مرکز این دهستان، روستای اورامان تخت است. براساس آخرین آمار سرشماری (۱۳۹۰) روستای اورامان، بزرگترین روستای منطقه با ۶۴۴ خانوار و جمعیتی معادل ۲۹۶۲ نفر بوده است (استاندارداری استان کردستان). اهم جاذبه‌ها ویژگی‌های برجسته محدوده اورامان را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- چشم اندازهای بکر و منحصر به فرد ناشی از تنوع اقلیمی و توپوگرافی، وجود رودخانه سیروان به عنوان خروشان ترین رودخانه استان؛
- با توجه به شرایط توپوگرافی، فعالیت‌های کشاورزی منطقه در قالب تراس‌بندی اراضی و باغداری انجام می‌گیرد که در فصل برداشت با توجه به تنوع محصولات باغی منطقه محیطی مناسب را جهت گذراندن اوقات فراغت در قالب گردشگری مهیا می‌کند؛
- وجود هوار (فضایی بیلاقی در ارتفاعات) این مکان‌های موقتی دارای معماری کهن و بومی منطبق بر طبیعت منطقه در محیطی متنوع از لحاظ پوشش گیاهی واقع شده‌اند.
- بافت پلکانی روستا و نیز معماری کاملاً سنتی در تطبیق با محیط طبیعی منطقه. قدمت، اصالت و تنوع صنایع دستی.
- لهجه اورامی از لهجه‌های زبان کردی است که دارای قدمت و تنوع بسیار زیادی است. همین امر موجب اهمیت آن از لحاظ فرهنگ شناسی و زبان شناسی شده است.
- آوازهای محلی (هوره) با قدمت و تنوع بسیار، مراسم قدیمی و تاریخی پیر شالیار و به دنبال آن مراسم کومسا با مضمونی مذهبی.
- شیوه معیشت سنتی و ملهم از طبیعت منطقه، غذاهای متنوع محلی.

شکل شماره (۳): نقشه موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

جدول شماره (۳): ابعاد و شاخص های پژوهش

ابعاد	شاخص‌ها
محیطی - کالبدی	کیفیت حفاظت از محیط طبیعی (جنگل‌ها و اراضی باغی) در برابر توسعه گردشگری، کیفیت رعایت ظرفیت گنجایش، میزان اختصاص بخش از درآمدهای برای حفظ طبیعت و جبران خسارت‌های وارده، وضعیت رعایت پاکیزگی محیط، تطابق ساخت و سازها با فرهنگ بومی و محیط طبیعی منطقه، رعایت نظام مندی در ساخت و سازها و کیفیت کالبدی.
اجتماعی - فرهنگی	میزان اهمیت جاذبه‌های فرهنگی و بومی، میزان حضور فعال مردم محلی در تصمیم‌گیری‌های توسعه گردشگری، کیفیت برخورداری جامعه از خدمات و امکانات، کیفیت تأمین امنیت گردشگران، عدم ارتکاب جرم و جنایت و درگیری و نزاع بین مردم محلی باهم و با گردشگران، تأثیرگذاری مطلوب گردشگران بر تغییر رفتار جوانان، کیفیت همکاری مردم محلی با مسئولین در توسعه گردشگری، میزان ثبات جمعیت روستایی، کیفیت آموزش دست‌اندرکاران گردشگری، تعداد نهادهای غیررسمی و غیردولتی مرتبط با فعالیت‌های گردشگری، کیفیت احیا و تقویت هنرهای بومی با توسعه گردشگری، میزان حضور زنان در فعالیت‌های گردشگری، کیفیت احترام گردشگران به فرهنگ بومی مردم محلی، کیفیت احترام مردم محلی به گردشگران، میزان تمایل گردشگران به بازگشت دوباره، عدم وجود عقاید متعصبانه و محدود کننده توسعه گردشگری در میان مردم محلی، توزیع عادلانه منافع حاصل از گردشگری.
اقتصادی	کمیت اشتغال ایجاد شده، کیفیت اشتغال ایجاد شده (بادوام و پایدار)، کیفیت درآمدهای حاصله، ثبات سطح قیمت‌ها، میزان سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی، میزان گسترش بازارهای تولیدی محصولات محلی بواسطه توسعه گردشگری، میزان تمایل گردشگران به صرف هزینه، کیفیت بازاریابی و تبلیغات، کمیت جاذبه‌های گردشگری، تنوع و کیفیت جاذبه‌های گردشگری، کیفیت زیرساخت‌ها و خدمات گردشگری، کیفیت تأمین انرژی، کیفیت حمل و نقل (راهها، تابلو راهنما در مسیر و حمل و نقل عمومی).
نهادی	میزان وجود برنامه و طرح‌های بلند مدت برای توسعه گردشگری، فقدان سیاست‌های متضاد و بخشی‌نگری در نهادهای مرتبط با توسعه گردشگری، میزان اعتقاد مسئولین به گردشگری به عنوان یک بخش مهم در اقتصاد روستا، میزان اختصاص بودجه برای توسعه گردشگری، کیفیت بهره‌گیری از فناوری‌های نوین.

مأخذ: Gossling, 2005:65؛ White and Blackstock, 2006:5؛ علیزاده، ۱۳۹۲، رکن‌الدین افتخاری، ۱۴:۱۳۸۹، کاظمی، ۱۳:۱۳۹۰

۴) یافته‌های تحقیق

در این قسمت یافته‌های تحلیلی پژوهش، ابتدا با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای به منظور مقایسه میانگین‌های محاسبه شده پایداری ابعاد مورد سنجش با مقدار مطلوب مورد نظر، ارائه می‌شود. در این آزمون عدد ۳ به عنوان مطلوبیت عددی مورد آزمون یا میانه نظری در نظر گرفته شده است. هرگاه حد بالا و پایین مثبت باشند، میانگین از مقدار مشاهده شده بزرگتر خواهد بود و هر گاه هر دو منفی باشند، میانگین محاسبه شده از میانه نظری یا مطلوبیت عددی مورد آزمون کمتر بوده و نشان از عدم تأثیرگذاری و مطلوب نبودن شرایط دارد. همان طور که جدول (۴) نشان می‌دهد در سطح آلفای ۰/۰۵ ابعاد چهارگانه دارای اختلاف معنی‌داری هستند. این تفاوت در ابعاد محیطی-کالبدی، اقتصادی و نهادی با توجه به منفی بودن هر دو آماره حد بالا و پایین و کمتر بودن میانگین محاسبه شده از مطلوبیت عددی مورد آزمون به شکل منفی برآورد شده است. این در حالی است که در بعد اجتماعی، میانگین محاسبه شده بیشتر از میانه نظری و آماره هر دو حد بالا و پایین نیز مثبت است تا بتوان گفت که در این بعد، تفاوت مطلوب بوده و وضعیت پایداری گردشگری مناسب است. در نهایت نیز، میانگین محاسبه شده ۲/۹۱ و منفی بودن هر دو حد بالا و پایین در مجموع پاسخ‌های مردم محلی و مسئولین نشان از مطلوب نبودن وضعیت پایداری گردشگری روستا دارد.

جدول شماره (۴): سنجش ابعاد پایداری با استفاده از آزمون T تک نمونه ای

مطلوبیت عددی مورد آزمون=۳							
ابعاد	تفاوت از حد مطلوب	میزان خطا	درجه آزادی	آماره آزمون T	میانگین		فاصله اطمینان ۹۵ درصد
					پایین تر	بالا تر	
کالبدی- محیطی	-۰/۰۴۹	۰/۰۳۸	۱۸۹	-۱/۴۸	۲/۹۵	-۰/۱۱۴	۰/۰۱۶
اجتماعی- فرهنگی	۰/۰۴۷۹	۰/۰۳۵	۱۸۹	۲/۱۱	۳/۰۴	۰/۰۰۳	۰/۰۹۲
اقتصادی	-۰/۱۱۷	۰/۰۰۰	۱۸۹	-۴/۲۵	۲/۸۸	-۰/۱۷۲	-۰/۰۶۳
نهادی	-۰/۲۶۸	۰/۰۰۰	۱۸۹	-۵/۹۸	۲/۷۳	-۰/۳۵۷	-۱۷/۹۹
نهایی	-۰/۰۹۶	۰/۰۰۰	۱۸۹	-۵/۲۳	۲/۹۱	-۰/۱۳۳	-۰/۰۶۰

همانگونه که در جدول (۵) نیز نشان داده شده است، بر اساس آزمون رتبه‌ای فریدمن که به منظور اولویت‌بندی ابعاد پایداری گردشگری روستای اورامان استفاده شده است؛ بین میانگین‌های ابعاد چهارگانه در سطح آلفای ۰/۰۵ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در این بین بیشترین میانگین رتبه‌ای که پایدارترین بعد نیز محسوب می‌گردد، به بعد اجتماعی و سپس بعد کالبدی و کمترین میانگین رتبه‌ای نیز به بعد

اقتصادی و سپس بعد نهادی اختصاص یافته است. این امر، مبین و تأییدکننده نامطلوب بودن وضعیت پایداری گردشگری منطقه در ابعاد اقتصادی و نهادی است.

جدول شماره (۵): تفاوت معنی داری میانگین رتبه ای فریدمن در ابعاد پایداری گردشگری،

ابعاد پایداری گردشگری	تعداد	میانگین عددی	میانگین رتبه ای فریدمن
کالبدی - محیطی	۱۹۰	۲/۹۵	۲/۵۷
اجتماعی - فرهنگی	۱۹۰	۳/۰۴	۲/۸۹
اقتصادی	۱۹۰	۲/۸۸	۲/۴۲
نهادی	۱۹۰	۲/۷۳	۲/۱۲
درجه آزادی	۳		
سطح معنی داری			۰/۰۰۰

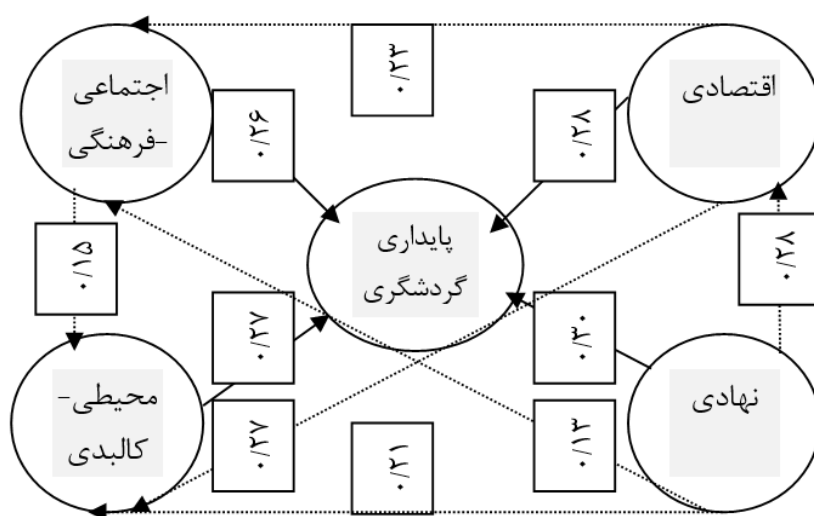
جدول (۵) از دیدگاه کارشناسان توسعه روستایی که سابقه مطالعات مشابه را داشته‌اند و نتایج پژوهش‌های پیشین، سطوح پایداری گردشگری منطقه را طبقه‌بندی نموده‌است. بر پایه این جدول، ابعاد کالبدی - محیطی، اقتصادی و نهادی گردشگری در وضعیت ناپایداری ضعیف قرار می‌گیرند و تنها بعد اجتماعی - فرهنگی منطقه در طبقه پایداری متوسط جای می‌گیرد. در مجموع نیز میانگین ۲/۹۱ نشان‌دهنده ناپایداری ضعیف گردشگری روستای اورامان است.

جدول شماره (۶): طبقه‌بندی سطوح پایداری گردشگری روستا

حالت‌های پایداری	ارزش‌های (میانگین‌های عددی) پایداری
کاملاً ناپایدار	۱-۲
ناپایداری ضعیف	کالبدی - محیطی
	اقتصادی
	نهادی
پایداری متوسط	۳-۴
پایداری کامل	۴-۵

به منظور مشخص نمودن چگونگی اثرگذاری ابعاد پایداری گردشگری در شکل‌گیری وضع موجود از آزمون تحلیل مسیر بهره گرفته شد. نتایج آزمون تحلیل مسیر نیز نشان می‌دهد که در شکل‌گیری وضع موجود پایداری گردشگری روستا اورامان تحت، بعد نهادی با بارکلی ۰/۴۷۸ بیشترین تأثیر را داشته است (جدول ۶). جهت انجام آزمون تحلیل مسیر سلسله مراتبی، در ابتدا ابعاد چهارگانه پایداری گردشگری

به تفکیک به عنوان متغیر مستقل و مجموع کل تلفیقی ابعاد (با عنوان پایداری گردشگری روستای اورامان) به عنوان متغیر وابسته وارد مدل شدند و میزان تأثیرات مستقیم ابعاد مشخص گردید در ادامه پس از وارد نمودن و جایگزینی تک تک ابعاد پایداری با توجه به دیدگاه کارشناسان گردشگری منطقه به عنوان متغیر وابسته و سایر ابعاد به عنوان متغیر مستقل و با ضرب کردن و در نهایت جمع کردن همه مسیرهای ضرب شده به بعد مورد نظر، میزان اثرات غیرمستقیم هر بعد نیز مشخص شد و در آخر نیز با جمع نمودن اثرات مستقیم و غیرمستقیم، بار کلی و میزان اثرگذاری نهایی هر بعد بر وضع موجود پایداری گردشگری روستا مشخص گردید (شکل ۴).

شکل شماره (۴): نتایج آزمون تحلیل مسیر ابعاد مؤثر بر پایداری گردشگری

جدول شماره (۷): میزان اثرگذاری ابعاد پایداری گردشگری بر وضع موجود پایداری گردشگری روستا

ابعاد	تأثیرات مستقیم	تأثیرات غیر مستقیم	اثر کلی
اجتماعی-فرهنگی	۰/۲۶۴	۰/۰۴۲	۰/۳۰۶
اقتصادی	۰/۲۸۸	۰/۱۳۶	۰/۴۲۴
محیطی-کالبدی	۰/۲۷۸	-----	۰/۲۷۸
نهادی	۰/۳۰۱	۰/۱۷۷	۰/۴۷۸

رضایت دو گروه مهمان (گردشگران) و میزبان (در این پژوهش، روستاییان و مسئولین) به عنوان قطب‌های اصلی عرصه گردشگری لازمه تحقق پایداری گردشگری است. در این راستا تفاوت میانگین رضایت گروه‌های درگیر در آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه، مورد سنجش قرار گرفت. کوچکتر بودن میزان معنی‌داری محاسبه شده از سطح آلفای ۰/۰۵ نشان می‌دهد که سه گروه دیدگاه یکسانی در ارتباط با رضایت از وضعیت گردشگری منطقه ندارد و دارای تفاوت معنی‌داری هستند (جدول ۸).

جدول شماره (۸): نتایج آزمون تحلیل واریانس دیدگاه سه گروه

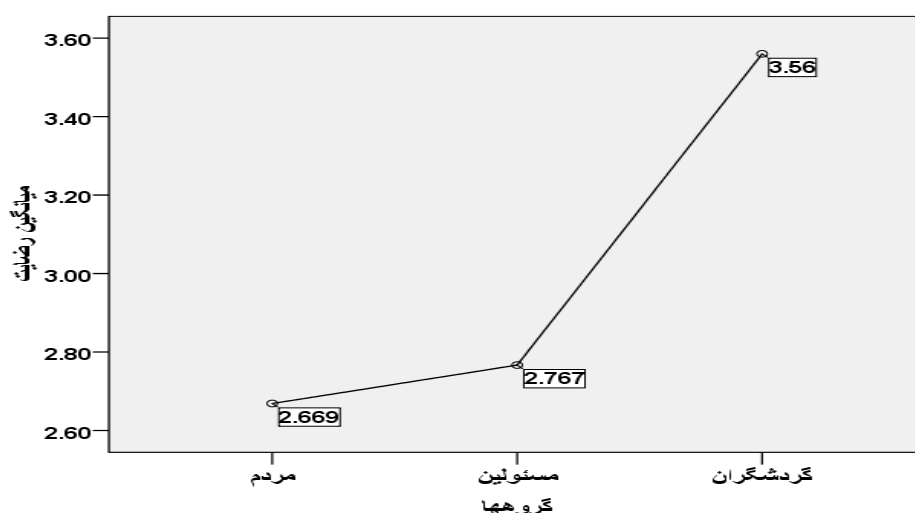
وارینانس	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
درون گروهی	۵۰/۴	۲	۲۵/۲	۱۳/۳	۰/۰۰۰
بین گروهی	۵۴۳/۴	۲۸۷	۱/۸		
مجموع	۵۹۳/۹	۲۸۹			

همان گونه که نتایج در آزمون شفه به عنوان یک آزمون تعقیبی بین گروهی و آزمونی که میانگین گروه‌ها را مورد مقایسه قرار می‌دهد، میزان رضایت دو گروه مردم محلی و مسئولین، دارای همسانی است اما میزان رضایت گردشگران با این دو گروه، دارای اختلاف و تفاوت معنی‌داری است (جدول ۹).

جدول شماره (۹): تفاوت دیدگاه سه گروه بر اساس آزمون شفه

رضایت (I)	رضایت (J)	سطح معنی داری
مردم	مسئولین	۰/۳۸۹
	گردشگران	۰/۰۰۰
مسئولین	مردم	۰/۳۸۹
	گردشگران	۰/۰۲۳
گردشگران	مردم	۰/۰۰۰
	مسئولین	۰/۰۲۳

در انتها نیز، نمودار خطی میانگین‌های (شکل ۵) دیدگاه سه گروه، نشان می‌دهد که بیشترین اختلاف بین دیدگاه مردم محلی و گردشگران است. در این بین، میانگین‌ها نشان می‌دهند که گردشگران با میانگین ۳/۵۶ دارای رضایت نسبتاً مناسبی از وضعیت گردشگری روستا هستند؛ اما در مقابل دو گروه مردم محلی با میانگین ۲/۶۶ و مسئولین با ۲/۷۷ سطح رضایت مطلوبی از وضعیت گردشگری روستا ندارند.

شکل شماره (۵): نمودار خطی تفاوت میانگین ها

با توجه به اهمیت رضایت جامعه میزبان در پایداری گردشگری مقصد، سعی گردید تا با بررسی تأثیرات مشخصه‌های فردی همچون سن، میزان تحصیلات، میزان درآمد از گردشگری و بعد خانوار روستاییان، عوامل مؤثر بر این نارضایتی با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه که به منظور مشخص نمودن اثرات چند متغیر مستقل در پیش بینی تغییرات یک متغیر وابسته به کار می‌رود، تبیین گردد. همان طور که مقدار ضریب تبیین در جدول (۱۰) نشان می‌دهد، ۶۳٪ درصد تغییرات میزان رضایت با توجه به متغیرهای فردی مذکور، قابل تبیین و پیش بینی است. همچنین با توجه به مقدار آماره F می‌توان پی برد که مقدار واریانس محاسبه‌شده در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار بوده است. بنابراین مدل، پیش بینی‌کننده مطلوبی برای تغییرات میزان رضایت است و رابطه خطی میان متغیرهای مستقل و وابسته وجود دارد.

جدول شماره (۱۰): نتایج تحلیل واریانس عوامل تأثیر گذار در میزان رضایت روستاییان

شاخص‌ها	ضریب تبیین	ضریب همبستگی چند گانه	آماره F	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	سطح معنی داری
رگرسیون	۰/۶۲۳	۰/۷۲۹	۴۴/۰۵	۴	۱۳۴/۸۲	۳۳/۷۱	۰/۰۰۰
باقیمانده				۱۵۵	۱۱۸/۶۰	۰/۷۶۵	
مجموع				۱۵۹	۲۵۳/۴۲		

بنا به نتایج جدول ۱۱ متغیر بعد خانوار می‌تواند میزان رضایت روستاییان را تبیین نماید (معنی‌داری ۰/۰۲۵)، ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای این متغیر نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر همزمان در انحراف معیار متغیر بعد خانوار ۰/۱۲۶ انحراف معیار تغییر در میزان رضایت ایجاد می‌شود اما

با توجه به منفی بودن رگرسیون استاندارد شده با افزایش بعد خانوار، میزان رضایت کاهش می‌یابد. همچنین با توجه به سطح معنی‌داری، متغیر سن نیز می‌تواند میزان رضایت روستاییان را پیش‌بینی کند (معنی‌داری ۰/۰۳۱)، ضریب رگرسیون استاندارد شده برای این متغیر نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر همزمان در انحراف معیار متغیر سن ۰/۲۵۳ انحراف معیار تغییر در میزان رضایت ایجاد می‌گردد. با توجه به مقدار معنی‌داری، متغیر میزان درآمد از فعالیت‌های گردشگری هم، می‌تواند میزان رضایت از وضعیت کنونی توسعه گردشگری در روستا را تبیین کند (معنی‌داری ۰/۰۰۰). ضریب رگرسیون استاندارد شده برای این متغیر نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر همزمان در انحراف معیار متغیر میزان درآمد ۰/۵۷۷ انحراف معیار تغییر در متغیر میزان رضایت ایجاد می‌گردد. مقدار رگرسیون استاندارد شده نیز، برای متغیر میزان تحصیلات در سطح خطای ۰/۰۵ معنی‌دار محاسبه نشده است، بنابراین این متغیر توانایی پیش‌بینی میزان رضایت روستاییان را ندارد.

جدول شماره (۱۱): نتایج آزمون رگرسیون چندگانه تأثیر شاخصه‌های فردی در رضایت روستاییان

متغیرها	ضریب غیر استاندارد		رگرسیون استاندارد شده	آماره T	معنی داری
	B	Std. Error			
مقدار ثابت	۰/۶۲۵	۰/۳۰۸	-	۲/۰۲	۰/۰۴۴
بعد خانوار	-	۰/۰۴۴	-۰/۱۲۶	-۲/۲۵	۰/۰۲۵
سن	۰/۲۴۷	۰/۰۵۸	۰/۲۵۳	۴/۲۷	۰/۰۳۱
تحصیلات	۰/۰۰۶	۰/۰۴۹	۰/۰۰۶	۰/۱۱۷	۰/۴۰۷
میزان درآمد از گردشگری	۰/۵۳۲	۰/۰۵۴	۰/۵۷۷	۹/۸۷	۰/۰۰۰
متغیر وابسته: میزان رضایت					

(۵) نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش در پاسخ به سوال اول پژوهش، نشان می‌دهند که بیشترین میزان پایداری همانند نتایج پژوهش رکن‌الدین افتخاری (۱۳۹۰) به بعد اجتماعی - فرهنگی و کمترین آن به بعد نهادی، اختصاص دارد و در سایر ابعاد، میزان پایداری کمتر از حد متوسط بوده است تا در حالت کلی پایداری گردشگری روستای اورامان در وضعیت ناپایداری ضعیف قرارگیرد. در بازدیدهای میدانی و مصاحبه‌ها نیز می‌توان به تأیید این نتیجه رسید که در بعد کالبدی، ساخت‌های جدید و به ویژه مرتبط با گردشگری به گونه‌ای

است که با تقلید از سازه‌های شهری، روستا را به سمت شهری شدن می‌برد؛ از سویی دیگر، با توجه به محدودیت زمین و توپوگرافی منطقه هر روز سازه‌های جدید گردشگری، اراضی باغی و جنگلی بیشتری را به تصرف خود در می‌آورد؛ همچنین گردشگری فصلی و ورود بیش از اندازه گردشگران در اوایل فصل بهار، در برخی اوقات شرایطی را ایجاد می‌کند که بیش از حد تحمل و آستانه محیط بوده و در چنین ایامی به راحتی افزایش انواع آلودگی‌ها، افزایش قیمت‌ها و تضاد بین مردم محلی و گردشگران را می‌توان دید. در بعد نهادی، در مصاحبه‌ها، مردم محلی و مسئولین اظهار داشتند که برنامه‌ای بلندمدت در راستای توسعه گردشگری روستا، جز تعداد اندکی برنامه‌های موازی و گاه متضادی که به آنها هم توجهی نمی‌گردد، وجود ندارد. با وجود تأکید مسئولین بر توسعه گردشگری هنوز هم، ضعف آنتن‌دهی موبایل و اینترنت و قطعی آب و برق وجود دارد؛ از سوی دیگر نیز، موازی‌کاری‌ها و عدم سازمان‌یافتگی در عملکرد نهادهای دولتی متصدی توسعه روستا کاملاً به چشم می‌خورد، اجرای برخی پروژه‌های عمرانی روستا در فصل گردشگری که دشواری عبور و مرور و کاهش زیبایی منظر روستایی را در پی دارد و یا عدم آمادگی جهت ساماندهی امور روستا در فصول گردشگری پذیر به گونه‌ای که مردم خود به صورت خود جوش، هدایت و راهنمایی مسافران را بدون هیچ نظارت و سازماندهی انجام می‌دهند، نمونه‌هایی از این ناهماهنگی‌ها هستند.

ناپایداری بعد اقتصادی را می‌توان در چند جنبه بررسی نمود: اول اینکه چنانچه هدف اصلی گسترش گردشگری در نواحی روستایی را ارتقای سطح کیفیت زندگی روستاییان بدانیم این کیفیت زندگی به گفته فلیپا (Filippa, 2010) تابعی از چگونگی معیشت مردم و دسترسی آنها به خدمات و امکانات است، بنابراین در وهله اول گسترش گردشگری باید بتواند مشکلات معیشتی روستاییان را حل نماید این در حالی است که در منطقه مورد مطالعه بنابر اظهار نظر روستاییان، فصلی بودن بازار گردشگری روستا، مشاغل فصلی و موقتی را ایجاد می‌کند که برای بسیاری از جوانان روستا جذاب نبوده و بنابراین مهاجرت آنها به شهرهای بزرگ را در جست‌وجوی کار و درآمد در پی دارد؛ در شرایطی که توپوگرافی و محیط طبیعی اورامان، وضعیت بسیار مطلوب را در راستای گسترش گردشگری زمستانی نیز دارد.

افزایش قیمت مسکن و اجاره آن و افزایش قیمت‌ها در فصول گردشگری پذیر در کنار عدم تسهیل شرایط برای حضور فعال و پررنگ بخش خصوصی نیز نمونه‌های دیگری هستند که ناپایداری اقتصادی گردشگری روستا را رقم می‌زنند. عامل مهم دیگر نیز، ضعف تبلیغات و بازاریابی است که بی شک بر سایر شاخصه‌های بعد اقتصادی در راستای بهبود آنها تأثیرگذار، خواهد بود، بسیاری از گردشگران چگونگی آشنایی با منطقه را گفته‌های دوستانشان بیان می‌کردند. از سوی دیگر، کیفیت بسیار نامطلوب زیرساخت‌های ارتباطی در کنار دسترسی ناهمگون به انواع انرژی‌ها نیز معضلات بعدی تأثیرگذار در ناپایداری بعد اقتصادی گردشگری منطقه مورد مطالعه هستند. اما نسبی بودن میزان پایداری بعد

اجتماعی و فرهنگی نیز دلایلی دارد از یک سو به دلیل وجود بنیان‌های مذهبی و فرهنگ بومی روستا که بسیاری از سنن بومی مانند: احترام به مهمان و بزرگترها، همکاری باهمدیگر و حفظ شخصیت و پوشش و فرهنگ را دربر دارد؛ در شاخصه‌هایی همانند امنیت گردشگران و احترام به آنها، حفظ سنن بومی و عدم تأثیرگذاری منفی گردشگران بر روی هویت بومی و شخصیت جوانان روستا و همکاری با مسئولین و گردشگران، وضعیت مطلوب است اما وضعیت نامطلوب در شاخصه‌های دیگری همچون عدم حضور زنان در فعالیتهای گردشگری، توزیع نامتوازن منافع حاصل از گردشگری و دخالت ندادن مردم در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با توسعه گردشگری روستا و گاهی وجود برخی عقاید متعصبانه که گردشگران را به عنوان غریبه‌ای متضاد می‌بینند، نیز موجب کاهش سطح پایداری بعد اجتماعی و فرهنگی و نسبی بودن آن شده‌اند.

نتایج آزمون تحلیل مسیر نیز نشان داد که در شکل‌گیری وضع نامطلوب موجود پایداری گردشگری روستا، بعد نهادی با بار کلی ۰/۴۷۸ بیشترین تأثیر را داشته است. در این زمینه می‌توان به پژوهش داسول (Doswell, 2001) اشاره نمود: وی معتقد است که موفقیت و توسعه گردشگری مقصد در ابتدا متأثر از سیاست‌گذاری‌ها و حمایت‌های دولتی است و در همخوانی با یافته‌های حاضر، فقدان این حمایت‌ها را مانعی در عمده در موفقیت گردشگری می‌داند. در ادامه جهت پاسخگویی به سوال دوم پژوهش و با توجه به اهمیت اصل رضایت در تحقق پایداری گردشگری مقصد، میزان رضایت کلی سه گروه نیز در ارتباط با وضعیت کنونی گردشگری روستا سنجش شد، که نتایج نشان از متفاوت بودن دیدگاه گردشگران با مردم محلی و مسئولین دارد. به گونه‌ای که گردشگران با میانگین پاسخ‌های بالاتر از حد متوسط اعلام رضایت نسبتاً مناسبی داشته‌اند، در مقابل مردم محلی و مسئولین با میانگین پاسخ‌های کمتر از حد متوسط، رضایت چندانی از وضعیت توسعه گردشگری در روستا ندارند. این امر مبین این مطلب است که تأثیرات مثبت مورد انتظار مردم محلی و مسئولین روی نداده است اما در مقابل همچنان که شرایط میدانی نیز نشان می‌دهد گردشگران در کنار اظهار برخی ضعف‌ها و معضلات در مجموع از تنوع جاذبه‌ها و مهمان‌نوازی روستاییان رضایت داشته و تمایل رضایت بخشی به بازدید دوباره و معرفی منطقه به آشنایان‌شان داشتند. با بررسی شاخصه‌های فردی، این نتیجه حاصل شد که میزان نارضایتی مردم محلی را شاخصه‌های میزان درآمد از گردشگری، بعد خانوار و سن آنها تبیین و پیش‌بینی می‌کند. در واقع، رابطه مستقیم و معنی‌داری میان شاخصه‌های مذکور و میزان رضایت نامطلوب مردم محلی از وضعیت کنونی گردشگری روستا وجود دارد این رابطه در شاخصه بعد خانوار معکوس است تا بتوان گفت افرادی که دارای بعد خانوار بیشتری هستند، رضایت کمتری دارند و در شاخصه سن این رابطه مستقیم است تا بتوان گفت افرادی که داری سن بالاتری هستند، رضایت بیشتری دارند و با توجه به اینکه بیشتر توزیع پاسخگویان در سن ۳۰ تا ۴۰ سپس در سن ۲۰ تا ۳۰ سال بوده‌اند، این نتیجه حاصل می‌گردد که افراد

طبقات سنی پایینتر رضایت کمتری از وضعیت فعلی گردشگری روستایشان دارند که خود نشان از ناتوانی گردشگری در ایجاد شغل و درآمد مطلوب برای قشر جوان و فعال اقتصادی روستا است. در شاخصه میزان درآمد نیز، رابطه حاصله مستقیم و مثبت است تا بتوان گفت که افرادی که دارای درآمد بیشتری از فعالیت‌های گردشگری هستند، رضایت بالاتری از توسعه و تداوم گردشگری روستا دارند. بیشترین تأثیر و قابلیت پیش بینی نیز به متغیر میزان درآمد اختصاص دارد تا این نتایج گویای این واقعیت باشد که همانند نتایج پژوهش آفرینش (۱۳۸۹) بهره‌مند شدن جامعه روستایی از تأثیرات مثبت اقتصادی گردشگری میزان حمایت و رضایت آنها را بالا برده و زمینه ساز تحقق پایداری گردشگری می‌شود. در نهایت با توجه به نتایج پژوهش و وضع موجود گردشگری روستای اورامان پیشنهادات زیر می‌تواند راهگشا بوده و فراهم آورنده تحقق اصل رضایت جامعه میهمان و میزبانان و حفظ تعادل ابعاد اصلی توسعه روستا و در نتیجه حرکت در مسیر پایداری گردشگری روستا باشد:

الف- بعد محیطی-کالبدی:

- ایجاد پارک جنگلی و تعیین مناطق حفاظت شده
- نظام‌مند نمودن ساخت‌وسازها و ارتقای کیفیت کالبدی با تدوین و اجرای طرح‌های توسعه‌ای (رعایت حریم‌ها، تعیین تعداد طبقات ساختمان‌ها، مرمت و بهسازی ساختمان‌ها و اماکن قدیمی و...)

ب- بعد اقتصادی:

- افزایش تبلیغات با بهره‌گیری از انواع ابزار تبلیغاتی و در زمان و محل مناسب
- ایجاد تأسیسات اقامتی و رفاهی جدید با جاذبه بصری مناسب (هتل، رستوران و مهمانسرا، شهربازی، پارک‌های تفریحی، مراکز سوغات و احداث اقامتگاههای کوچک در نواحی کوهستانی)

ج- بعد اجتماعی- فرهنگی:

- حرکت به سمت مدیریت مشارکتی فعالیت‌های گردشگری (واگذاری اداره بخشی از امور به روستاییان، بهره‌گیری از مردم محلی در ساخت و سازهای گردشگری و...)
- در نظر گرفتن مکان‌هایی به منظور برگزاری مراسمات کهن و جشنواره‌های محلی

د- بعد نهادی:

- ایجاد نهادی واحد مرکب از مسئولین توسعه روستایی جهت اتخاذ تصمیمات توسعه گردشگری منطقه و هماهنگی برنامه‌ها
- تدوین ضوابط و مقررات قانونی برای حفاظت از محیط طبیعی به عنوان مهترین جاذبه منطقه
- تدوین قوانین و مقررات تشویقی و حمایتی به منظور ورود بخش خصوصی مانند بخشودگی مالیاتی و یا اعطای وام‌های کم بهره و طولانی مدت.

۶) منابع

- استانداری استان کردستان، (۱۳۹۵)، آمارنامه جمعیتی ۱۳۹۰ استان کردستان.
- آفرینش، بهروز، (۱۳۸۹)، بررسی گرایش و نگرش ساکنین نسبت به توسعه گردشگری نمونه (مطالعه موردی: شهرستان ابهر نواحی روستایی بخش سلطانیه)، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد (منتشر نشده)، دانشگاه زنجان.

- خسرو بیگی، رضا، (۱۳۹۰)، *سنجش و ارزیابی پایداری در مناطق روستایی با استفاده از تکنیک تصمیم گیری چند متغیره - تاپسیس*، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، شماره ۲، ص ۱۸۵-۱۵۱.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، (۱۳۸۹)، *فرایند بومی سازی شاخصه‌های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران*، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، شماره ۴، ص ۴۱-۱.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، (۱۳۹۰)، *ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی فرهنگی ایران با تأکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری*، فصلنامه مطالعات گردشگری، شماره ۱۴، ص ۳۴-۲.
- علیزاده، هادی، (۱۳۹۲)، *سنجش و ارزیابی شاخص‌های پایداری در صنعت توریسم شهر اهواز*، فصلنامه مدرس علوم انسانی، شماره ۱۷، ص ۱۷۲-۱۴۶.
- عنابستانی، علی اکبر، جمشید عینالی و احمد رومیانی، (۱۳۹۵)، *عوامل مؤثر بر رضایت گردشگران از فضای گردشگری روستایی در ناحیه خرقان شهرستان بوئین زهرا*، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ششم، شماره ۲، ص ۱۷۲-۱۵۵.
- عینالی، جمشید و احمد رومیانی، (۱۳۹۰)، *بررسی اثرات زیست محیطی گردشگری خانه‌های دوم از دیدگاه جامعه محلی (موردی: شهرستان آوج)*، مجله اندیشه جغرافیایی، شماره ۴، ص ۱۲۶-۱۴۲.
- قادری، اسماعیل، (۱۳۸۲)، *نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار*، پایان‌نامه دکتری (منتشر نشده)، دانشگاه تهران.
- قبادی، پرستو، (۱۳۹۰)، *توریسم روستایی ابزاری برای توسعه روستایی*، ماهنامه آموزشی، پژوهشی و ترویجی دهیاری‌ها، شماره ۳۴، ص ۲۴-۱۵.
- قدمی، مصطفی، محمود شارع پور و مریم نقوی، (۱۳۹۵)، *تدوین اهداف توسعه گردشگری در چارچوب رویکرد تفکر ارزشی (مورد: روستای فرخ آباد در شهرستان ساری)*، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ششم، شماره ۱، ص ۹۴-۷۷.
- کاظمی، مهدی، (۱۳۹۰)، *مدیریت گردشگری*، تهران: انتشارات سمت.
- Amiryani, Hasmik, (2010), **sustainable tourism assessment An assessment of biophysical conditions and their implications**, Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17204361>
- Anderson, Wineaster, (2011), **Linkages at Tourism Destinations**. Retrieved from https://www.cett.es/fixers/campushtml/MiniWebs/118/Anderson_Zanzibar.pdf.
- Brown, Christopher, (2004), **steps to planning a sustainable future for tourism**, heritage and the environment. Department of the Environment and Heritage Australia. Edition 1 June 2004.
- Brown, Dennis, (2006), **Rural Tourism: An Annotated Bibliography**. Regional Economist Economic Research Service U.S. Dept. of Agriculture Challenges in Zanzibar, Ministry of Agriculture and Natural Resources.

- Butler, R,(2001),**Rural Tourism: Panacea and Paradox**,This abridged version produced for Geography Teachers' Curriculum Workshop hosted.
- Doswell, Roger,(2001),**Tourism How effective management makes The difference**, London: Butterworth Heinemann.
- Dritsakis, N,(2010),Tourism as A a long-rune economic growth factor: an empirical investigation for Greece using causality analysis. Department of Applied Informatics , University of Macedonia Economics and Social Sciences.
- Etc,(2001),**Technical report European commission “Time for Action”**. the English Tourism Council's.
- Farsari, yianna,(2009),**sustainable tourism indicators for Mediterranean established destinations**, regional analysis division institute of applied and computational mathematics.
- Fiksel, Joseph,(2012),**A Framework for Sustainability Indicators at EPA**. National Risk Management Research Laboratory Office of Research and Development for future tourism development. Journal of Environmental Management,85,pp999 – 1008.
- Filippa, Francesca,(2010), **quality of life in rural areas: evaluation of the possible effects in piedmont** , Rural development: governance, policy design and delivery.
- Ghosh, Kumar and Datta, Debajit,(2012), **Coastal tourism and beach sustainability–An assessment of community perceptions in Kovalam, India**, Malaysia Journal of Society and Space, No 8,pp.75-87.
- Gossling, Stefan,(2005),**Ecological footprint analysis as a tool to assess tourism**, Retrieved from [http:// www.awotta.org](http://www.awotta.org).
- Holding, Tim,(2012),**environmentally sustainable tourism strategic plan**. published by the Victorian government, Melbourne, Victoria indicators the case of Armenia. polytechnic institute of viana do castelo.
- Joshi, Madhavi,(2007),**Sustainable Development: An Introduction. Internship Series**.(CEE) (SDC) (SAYEN), Volume-I.
- Kostas, E,(2010), **Rural Tourism: An opportunity for sustainable development of rural areas**, Retrieved from: [http://www1.agric.gov.ab.ca/\\$Department/deptdocs.nsf/all/csi13476/\\$FILE/Rural-Tourism.pdf](http://www1.agric.gov.ab.ca/$Department/deptdocs.nsf/all/csi13476/$FILE/Rural-Tourism.pdf).
- Kožić, Ivan,(2012), **An exploratory assessment of tourism sustainability in Croatian coastal destinations**, EFZG working paper series, No.04.
- Neto, Fredrico,(2003),**A new approach to sustainable tourism development: moving beyond environmental protection natural resource**, Retrieved from: <http://www.un.org/esa/esa03dp29.pdf>.
- Sharpley,Richard,(2009),**Tourism Development and the environment: Beyond Sustainability**, publishing for a sustainable future London.
- SMG,(2009),**The Strategic Marketing Group. California Sustainable Tourism**, at: Retrieved from [http:// www.smgonline.net](http://www.smgonline.net).

- Tajani, Antonio,(2013),**European tourism indicator system toolkit for sustainable destinations**, enterprise and industry European union.
- Teh, Lydia,(2007),**Planning for sustainable tourism in southern Pulau Banggi: U.S.**, Environmental Protection Agency.
- UNEP(United Nations Environment Program ,(2005),**making tourism a guide marks division of technology**, Retrieved from <http://www.unep.fr>.
- United Nations Conference on Trade and Development,(2013),**Expert Meeting on Tourism's Contribution to Sustainable Development**. Geneva University of Western Sydney.
- White,V and Black stock, K,(2006),**indicator sustainable development**, The Macaulay Institute, Retrieved from <http://www.macauley.ac.uk>
- Williams, Stephen,(2004),**Tourism Geography**, Rutledge Contemporary Human Geography.
- www.unesco.org. Retrieved 2014, jul. 15.
- Zeppel, Heather,(2012),**Sustainable Tourism Research: Policy, Practice and Future Directions**, University of Southern Queensland, Retrieved from http://ceebi.curtin.edu.au/local/docs/Zeppel_abstract.pdf.